

Qazaqstan LKÇS Ortalyq Komitetijnıñ balalar usın aйна vır съоағыр тұратын көркем-әдебиет сурналь

Журнал „ПИОНЕР“ орган ЦК ЛКСМК. 1-й год издания.

ÇANA ÇURNAL

Partia men ykmetimjzdjn çana әkemjz Stalin çoldastıñ çastarğa erekce көңil vөлuj arqasında çana Ulь Oktabr revolutsiyasınan bergj kezdegj өtken 21 çyldın jcinde vaqıtть zamanьmьzdaoqь көңildj çastarmьzдын өmjrj kjsj aitьp çetkize almastajrj-jrj tavьstarmen, jrj-jrj çetjstjkte men keledj.

Patsalь Resei kezjnde mektepten tьs qalatьn, padan qalatьn, өzderjnjn çastalanьn асуға мүмкjncjlk ala almai qalatьn епбексј qazaq çastarь tek sovet өkmetj tьsında çana оқуға мүмкjncjlk aldь. Әr kjm vjlmjne qarai vastauьc, orta çana çoqarь дәреçelj mektepterge qalmastan оқуға tartьldь. Olardь çataq yi, stipendia, оқу құралдарь çana мұқалjmdermen қамтамасьз еттj. Sөitjр, өzderjnjn ças talantьn асуға sovet өkmetj tьsında çana çastar zor мүмкjncjlk алыр отьr.

Çastarmьzдын түрмьсь қандаi көңildj. Sondьqtanda, Stalin çoldas staxanovcьlarдын vjrjncj мәçiljsjnde vьlai dedj: „Түрмьс өте қызықты вольр кettj, түрмьс өте көңildj вольр kettj çoldastar“. Mjne, ось мүмкjncjlkjtn negjzjnde sovet çastarь, sovet mektepterjn vjtjrp, vjrnese мьндақан inçenerler, vjrnese мьндақан агроном çana сан мьндақан қыьmи қызметкерлер вольр съқты. Әr çы сайн vjtjrp съқуда. Olar çымьссь мен carualardьn memleket basqaru çымьсьna қатысьр, sotsialistjк құрьльсьmьzqa zor kyc, zor quat voluda.

Kapitalistjк memleketterdegj çastardьn sailauqa da, sailanuqa da pravosь çoq. „Demokratiacьlmьn“ deitjn burçuazia memleketterjnıñ konstitutsiasь da çastardьn çasьna cek qoiadь. „Ças“ dep olardьn talantьn аспайдь çana olardь memleket basqa-

ru çымьсьna da қатынастьрмаидь, azamat қатарьnda санамайдь.

Altьn әjppen çazyлаң çana vьkjl dynie çyzjnde ~~an~~ vjrden-vjr demokratiacь Stalinjк Konstitutsia vjzdjn çastardьn sailauqa, sailanuqa, оқу-оқуьna, қызмет jstеujne, demaluьna toльq pravo verdj. Туьс-қаньmьz әrj әkemjz Stalin çoldastьn әr қасанда çastardь esjnen съоармайтьndьoьn осьдан-ақ vjluge voladь.

Stalindjк vaqıtть zamanьmьzдын көңildj çastarьnьn мәdeni tjlegj vьrьnoьqьdan da ana құрьльm өstj.

Qazaqstan LKÇS Ortalyq Komitetijnıñ çanьnan 1939-çyldьn 1-ianvarьnan vastar „Pioner“ атть çurnаль съоа vastaidь. Bұл çurnaldьn съоуьna vjzdjn çastardьn мәdeni tjlegj север вольр отьr.

„Pioner“ çurnальnьn aldьnda taudai mjndet тұr. Öitkenj, „Pioner“ çurnаль көркем әдебиет çurnаль. Ol, өzjnıñ nөmerlerjnde көркем әдебиет, оьн дәujrjn, оьн көрнеktj uәkjlderjn çazьр çastardь оьn мен toльq тапьстьрьр отьradь.

„Pioner“ çurnаль sovet çazucьlarьnьn jcindegj көрнеktj çazucьlarьmьzдын çastarğa арнақан епбектерjмен çana sol сияқты қыьmи тақырьпта әngemeler de vasьр отьradь.

Vjzdjn çurnal çanadan ұымдastьрьloqьndьqtan, оьн әrine vjrnese кемcjlkтерj de vөлuqa мүмкjn. Olaj voluqa север, vjzven алыс raiondaoqь оқucьларьmьz çurnальmьzдын vjrjncj nөmerjne өte аз қатысть.

Оқucь, оқытucь çoldastar, vьdan vьlaiqь kezde vjzven тьқыз vailanьсть вольр, vjzdjn çurnальmьzдь aldьгыр оқыр тұрularьnьzдь сұрайmьz.

Alma-Atadaşyň 12-mekteplijň oquş dombyraçylary: I. Dinasilova men K. Abdylozarin qazaqtyn qalq kyijn setir otbrojanь.

SƏBIT MŪQANOV

ÇASTYQ TANDAI TAMACA

«Oian!» —

Degen estij taňnan ūran,

Men kövjne,

Taň erten erte tūram.

Dalaqa sьqsam,

Kyngjrt watsь çaqqa,

Baradь çirgьler tyngj tūman.

* *

*

Taň tynnjy ьdyratь setjn sөгe,

Boladь ol uaqьtta

«Ala-kөve»,

Oianьr ūiqьsьnan közj çainar

Qaraidь әlde nege aspan tөne .

* *

*

Aspan tөngen sьqьsqa mende tөnem,

Aspannan oıym wijk,

Denem tөmen,

Aspanda,

Mende,

Kytken ardaqьnyň

Betjnen men,

Aspannan wıgьn өwem.

* *

*

Ardaqьm taň,

Kөrkem wеt,

Sūlu tūloja,

Tūloja көrkj tozwaitьm mьndar sьloja,

Qьs, көktemdj, çaz, kyzdj elemei ol,

Wəjн wjrdеi wөleidj gyldj nūrqа.

* *

*

Taranьr totь qūstai taň wapтаньr,

Әuel qьzyl - kyreň çai partтаньr,

Wjz kezde mьn qūwьler,

Wijk aspan

Wөiьna ketedj keň tarmaqtь alьr.

Sonda men,
Өзjmdj - өзjм ұмьтамда,
Ғасықтай кyлген,
Сызj сьль таңға
«Құсағьна ал!» десем,
Сьмқай сьбек,
Batsaйьға вөleidj ұль таңда.

Ғатраимьн вөленjр ғай егjнскей,
Oндайда тұрама ған сегjнскей,
Сьiemjн қумарлана таңды беттен
Үilengen вьгjн
/ Sulu келjнскей.

Sьiem de
Ғьзьнамьн, ғальндаимьн.
Ғальн салған маидай вор дауьлдаимьн.
Қумардан сьқрай,
(Сьқу тьмкjн емес!)
Келедj сьтjр
Таңньн ғальндай кьн.

Тәп ваты,
(Сьп ған вольса) —
Ған ұialcaq.
Үialьр таң ғаннан көрген аңсар
Ғальньн қумарьқтың вәсеңдетjр
Ғадьғар таңнан
Ғерге кетем алcaq.

Кьннjң маған тьпньсь емес ғастьқ,
Сьпсь ғаннан ұialмай есуастьқ.
Ғерде тұрьр «Ne көрдjм?» десем: —
Oйға
Tьседj таңдай сьлу —
Mәңгj ғастьқ!

Ғастьқта мәңгj сьлу, —
Sьлу таңдай.
Ғастьқ,
— Таң
Qatar тұrsa
вjрjн таңдай —

Almaimьн,
Eкеuj de вjрдеi қьмват,
Өмjрjмде ең қьмват сьвьп ғандаi.

Ғастьқ та, таң да маған вjрдеi қьмват.
Eкеujн салқидь ған вjрдеi сьрлар.
Үсjнсj вjр қьмват вар, —
Oньм көктем.
Kөктемде — тоть таңдай көргем гьл-вақ.

Atsada ғьсть кьнj тотьдай таң,
Таң нурьн тамалар ғарда сьқ ған.
Al, көктемде,
гьл вась тоть таңды
Qарсь алady, таңдай вор тольқсьоған.

Kөктемде,
Таң вjлjне тасқанда нур:
Ғерде гьл,
Mьн құлрьған
Aspanda нур.
Aspannaп нур,
Ғерден гьл
Bjрдеi вөлер,
Bal saular сьрдан
Әңге васыған вьlvул.

Таң,
Kөктем,
ғастьқ, —
вьлар аоғайнды.
Bьлар вас қосқан көрjк тағайнды.
Men —
SSSR ағьпь осьндаi вjр
Tamaca вақыт солоған мағайнды.

Bурьнось таң,
Bурьнось ғастьқ
Qьсқа
Kездесjр,
Qьстан yrкjр ұсқан қисқа
Uqsар,
Сьғоьр,
Kөктемдj көздеп кьнде,
Altьн jздеп,
Kездесjр сьрдj мьсқа.

SSSR da саоьноған тьр көктем,
Ғерде гьлдер құлрьрь,
Таңда көктем,
Таң, көктем, ғастьқ —
Сьвьп ғаңа қосьр,
Үсеuj мол вақытқа вjрдеi вөккен.

Таң мәңгj!
Ғастьқ мәңгj!
Kөктем мәңгj!
Үсеujнөн
Aғьндық альр дөндj,
Таң веinelj, —
Tamaca
Ғастьққа мен,
Сьғаймьн ғас ғальтман
Mәңгj әндj!

Tyskj tamaqtan soñ qız ven kyleuj attanır kettj de, qonaq qartıñ ujnıde qaldı.

Ivanov erte tıradı, asıñıñ tamaqtanadı, cümıñsqa kırısedj.

Ivanovtıñ cümıñsıñ çai qana cümıñs emes. Ol tavcılmastan üzaq çazadı. Tañ ertennen kecke deijn qalamıñ çorqalanda voladı. Qasña vıreıñmıñreıñ çaqındasa alqacqı kezde qımsınatın edj, soñnan yirendj. Ol, çazqanda qaqazdan vos orın qaldırmaı carcañ, üsaq qır çazadı.

Onıñ carıasılqı cümıñsındaqı çoldastar oın balalar voladı. Çoldastarın eñ kıcısı 6 çasar Verner, eñ ylıkıñ 8 çasar Edvard, mıñe osıların ol valıq aular, toqai araladı. Balalar orınsa, ol fıñce soılese vılmedj, aıtkenmen, özderıñce ımıdasır, vırıñe vırıñ tysjnedj.

Ivanov orman arasınan çidek çarıraqın tarısa, tıra aıtqaladı.

— Punaisat mariat. Mıñe, qızıl çidek...

Balalar mız-mairam voladı. Sıqıldar kyledj. Çugırır çetedj.

Ylıkıñ vala Edvard kın saın ertemen koldıñ ar çaqıña sıqadı. Qalqın taldıñ tuvıñe qaldıradı. Çugırır stansaqa varadı. Ivanovqa gazet alır keledj. Ivanov gazet oqıdı. Ol gazet oqımaı tıra almas edj.

Ivanov balaların, Kafi-larvı kılıñe varır, somıladı taurı koredj. Ol—çuzgıç, keremet çuzgıç, vıraç, syngımeıdj, syngıge vasında kerkısj çuredj. Vasında kerkısj volqanınmen çuzedj.

Balalar tañdanadı:

— Ivanov nege kerkısjmen çuzedj?

Al, ol vılaı deıdj:

— Kerkısjz çuzıge çaramadı, vasınnan sıbç etedj...

Keıde Ivanovtıñ çalqız özj toqai aralar koglıçm sulı Pitke-larvı (ünıñ kıl) kılıñe varadı, raqtanır oılanadı. Ivanovtıñ uıñmıñdar çurgenıñ eckım seze almaıdı. Ol, qansama kıl cümıñs jstese de kılıdj çuredj. Balaların oınasa çarıñ qaqadı, eger cır carısa, çalqız sıbçıladı, valıq aulasa yıge qaitıqı asırdı.

Al, ol qandı kyle vıledj! Kılgenıde vıkjı denesınmen kyledj, kılınen ças sıqqansa kyledj. Adamın syıkjısj, ondı adam sırek voladı. Ol, aldıñ ala vıljır otıradı. Ialkola derevnesıñde kım qalaı tıradı. Nenı oıladı, kımge paraız, kımge laqınat aıtadı, osın vırıñ çai qana tıñdar qoıladı, tekserır sıradı, çauar qalırmasın qoıladı, aqır çauar veresın.

Çeksemvı kınj Liuli taqı da keldj. Kele-aq qonaqtan sıradı:

— Qalaı, vıl çer sızge ünı ma, Ivanov çoldas?

— Çaqıñ, — dedj ol, mında dostarım kıl. Mında çerdj kılten kezdestıre almaqan em. Tıñıñ alır ıñqatımın. Vır kezde, aılımınmen klıme de volatın sıqar?

— Tılesınjz qai kınj, qocametın çarıs ala mız, der, — qart var ınta peıljın çauar verdj.

Vır kınj, kıl oraı çalqında varın tıser, tıñqır çatqan qonaqın çasın kelır, tıdeser mıñtın taur sıraıñ seze:

— Berı çarıñsıñ, — dedj qart, Konstantın Petrovıç emes, Vladimir İıc Lenin Sızsız, qoi deım? Qonaq sasır qaldı:

— Qalaı, olı der oılaisız!

— Əıñe, soqır emesın qoi men... Vızdıñ Fin gazetı Sız turalı kıl çazadı. Bolcevıker çana kılertıñs turalı kıl soılinedj...

Qonaq etkır kılzerın qartqa qadar qartıñ jckı sıñın, oında ne varın vılgısj keldj.

— Sız çorqıraqız—dedj qart,—vızdıkjıñde çansa volqınız kelse sonca uaqıt volıñız, men eckım etene seze almaıdı, vılmeıdj.

Qonaq cümıñ kıldj, sarıñdau kıldj, lenıñcıldı kılertımın kıldj.

Vıl Lenin edj.

Ol, ıl uaqıtınan keıñıñ, bolcevıkerdı çıqıñdau kezıñde vasqalar sıqıtı özıñıñ vol tasalaı tırarıq vas-pana jzdegenıñ, vılaıca aıtqanda vır qatar dostarının çıñıñ çarıs alqanın eske tysırdj. Olardıñ pıterlerıñe kele qalsıñız — „meıman dos“ çıqıñdardıñ kıl kılertıñ, vıterı çıqıñdana qoıatın edj... Vıl avırçır, qalırar ta ketetın. Mındalardıñ arasında tıruqa da volmaıdı. Mına qart olardan vasqa. Vıl qartqa seıñge voladı.

SOTQA KÖRJNBESJN

Ol uaqıtta ıl kılertınen vırın Vladimir İıc saıñda almaı çırdj. Ol, ədeı vırnese kılñe qaladan sıqır, Bonc-Bruevıç dacasın varqanınmen çındı tıñqıqı tıra kelmedj. İmırt çavıl çarıñqı tysıñmen Mustamık stansiasın: Ortalq Komıtet çıbergen adamdar kelır, qala jıç qovalçıda, Petrograd garnızonının pılemet polkı qıraldı kılertıñstı çostadı, degenı aıtı.

Lenın, çalma-çan vırıñçı pıezven Petrogradqa çırır kettj.

Qalada ekı kılñen berı demonstratsıa volır çatır edj. Soldattar, cümıñsıl çana Kronctat matrostar daqdarır otıqan ykmetke, çıvat-sılqı çana vıljıñıkkı, fıñttıqı xaldıñ ondı volmaqanına, on mındaqan adamın çıñılın vıalanır, lar verır kılcege sıqıtı. Vıl soqıstın toqtalıñ, ykmetıñ sovıter qolına kılın talap ettj.

Bolcevıker partıası çalqıtıñ çanaqan revolutsıalq kılın çai qaldırqan çoq. Bolcevıker partıası, çalqıtıñ revolutsıalq çozqalısın vasqarudı öz qolına aldı.

Kezdesken çıñsılqıtarıñ kezıñde çoıa otırır, Lenin demonstratsıa vastalar alında Kesın saralıñın valkonında tıñır seze soıledj. Ol, çarı-çaraç asın kelgen kronctattıqarqa Pıter cümıñsıl arın salem aıta kelır, bolcevıkerdıñ: „valıq vıljı sovıterge“ degen ıranı, pıdatelderıñ ımırasın çaramastan, çıñge tıjs, çınedj de, dedj ol. Çıloqan çırtı tıraqıtı, tavandı, çıraqı volıqı çaqırdı. Demonstratsıa tıñıçqın otıge tıstı. Qıraldı kılertıñ çasauqa əlj erterek dedj.

Alı da, sol kınj qalada çan tıgıñ vıldı. Nevskı, Sadovı kılertınıñ mıjsterıñde demon-

stranttarğa, Litei çana İnçener saraıñnıñ qasın-
da çımьсьларға iunkerler men kazak-orьstar oq
attь.

Demonstranttar Tavriceski saraıñndaqь Bykjl-
reseiljk Ortalьq Atqaru Komitetijnıñ volьp çatqan
mәçljlsjne keldj.

Çımьсьлар, matrostar çana soldattar trivuna-
nağa сьqьp Ortalьq Atqaru Komitetijn: ykьmettj
өz qolьna tez aluqа саqьrdь. Mәçljstegjlerdjn
kөpсьljgь volqan es-erler men mencevikter yr-
pijsj, sasьp qaldь. Olar demonstrantlardan qattь
qorьqtь.

Тьньстьq volmadь. Delegattar vьrjnep son
vьrj trivunağa сьqьtь. Predatelderdjn сьrьndь
masterlerj, virçuazialьn qııьrcьqtarь — es-erler
men mencevikter avьrçьp сьvьrlasa bastadь:

— Ne jsteu kerek?

— Bıl volcevikterdjn jsj.

— Əlde, kuzet qoıьmьz kerek pe?..

Trivunada delegattar seiler çatqanda, olar
revolutsiağa qarсь avьrçьp əzjrenjь çattь. Ykmet
yij saraıьna vьpomacına onnattь. Vladimir ucı-
liccasьnıñ alaıьn iunkerler men vьrjnсь kazak-
orьs polkj aldь. Ыmьracsьldar qorьqraitьn volьp
aldь. Volcevikterdjn qararьn toitarьp, koalitsio-
nalьdьq ykmetke сьn verjlgendjcterjn jspeп кө-
sete alatьndaı voldь.

Ertenjnde çanadan fronttan soldattar keldj.
Qalanь tjntu, çappai tütqьndaı, talqandau vas-
talьdь. Petrograd qalasıñ qorcar aloqan siaqtь
edj. Kөcelerge kuzet qoıьldь. Attь əskerler кө-
celerge toльp kettj, attь qarauьcьлар alaı, көpj,
vokzaldardь qorcar çurdj..

Revolutsia dıspanдарь өзderjnıñ çenjsterjn
meıramdar culadь.

„Pravda“ nьñ redaksiasь, „Trud“ tьñ tipogra-
fiasь çana Kcesin osovnəgь vyljndj.

Сьrtqьс ұсаq virçualar, cinovnikter, səude-
gerler, yı qoçasь vailar, volcevikterge tjlektes
volqan adamdardьñ vəjn көcelerden ұstar alьp
ıьrьp-soqьp çattь.

Qalqtьñ revolutsialьq kycjn, tek, aram
kycpeп, өспendjlkpeп toitaruqа volmaidь qoi,
sonьdqtan olar proletarlardьñ qatarьna jrjtkj
salmaq voldь. Ətjrk, өsek, çala çavucьlьq өr-
vjdj. Cernosotenderdjn gazetj ofica çazatьn jrj
əzjppen vadьraita çazьp, volcevikter german
agentterjmen qosьlьp, көterjls çasamaqсь voldь
dep alqailadь.

Lenin tütqьnqа alьnsьn degen vııьrьq verjldj.

Tjmьskjler çurjьp ұstar aluqа kьrjstj. Lenindj
varьlьq çerden jzdedj. Jzdeu çımьсьna eң çaqсь
degen tьңcьлар, kerek desenjz poletsialьq itter-
ge deijn tartьldь.

Lenindj jzdeuge erjktj adamdar çinaudь ça-
rialadь. „Ekrjndj batalion“ nьñ ofitserj, əlj-tjrk
volsa da Lenindj tavamьz dep ant ettj. Lenindj,
aq sausaq gemnazister de, zııьm iunkerler de
jzdedj.

Soı uaqьtta çımьсь Allıuevtjn pəterjne Vla-
dimir İlictjn senjmdj çoldastarь, Stalin, Krups-
kaia, Ordçonikidzeler astьrtьn çinalьdь. Olardьñ
artьn ala Nogin keldj. Mında Vladimir İlic

kөzge көrjnьp, tütqьnqа aluqа maçvır volьp
kerek pe? degen mäselenjn talqьlanьlьp talap
ettjldj.

Nogin, acьq sotqа Lenin көrjnıj kerek dep
vatьl seiledj.

Stalin vııqan qarсьlьq vjldjrp:

— Bьzde ec qandai cek qoiar qalqan çoq...
iunkerler tyrmege çetkjzvei-aq çolda өltjrp çj-
veredj. Mındaı qьsьl-taian uaqьtta onь sotqа
veru degen aqattьq voladь dedj.

Oıqа qaldьrqan Nogin edj, Vladimir İlic te,
Stalinnjn ұсьnьсьna qosьldь. Çana өzjne vьtken
vьr vetkeı acьqtьqpeп Lenin tıpadan-tura No-
ginge, acьq sottan esvьr nətiçe сьqraitьndьqьn
aiqьndar dəleldedj. Bьr mezgьlde ysterjne, So-
vetten Stasova keldj. Ol, partia çaulatьnıñ ça-
nadan taratqan өsektьrjn qavarlap:

— Lenin deportament politsiasьnıñ spatta-
masь volьnca provokator volьrtь-mьs degen
laqartьñ Tavricьn saraıьna taralqanьn aittь.

Bıl sözder Leninge auьr tidj. Qьzьnьp, acu-
lanqanь өnjneп vjldj. Tysj vozarьp, көzj ot-
tai çainadь.

— Eger, vıılai volsa... Men tyrmege oьra-
mьn. Mınan vasqа ec qandai söz volьp mьm-
kьn emes dedj.

Сьnьnda da, ol mınan əj ec nəsenj tьңda-
qьсь kelmedj.

İlictj tyrmede ұstau çaqdaıьn çoldastarьmen
keңesjь keluge Tavricьn saraıьna Nogin men
Ordçonikidzenj çjberuge tura keldj. Bıılar Lenin
jsjnıñ acьq sotta qaralqan kьnjnde onьñ iun-
kerler qolьna tyspeitjn volьp əvden qamtama-
сьz etuge tıjs edj.

Nogin men Ordçonikidze Tavricьn saraıьna
varqan son dereu Ortalьq Atqaru Komitetijnıñ
mьcelerj men Petrograd Sovetj Anisimovtь са-
çьrtьp aldь. Ekeuj İlictjn ııqarьndь sözjn aittьp,
Petropavl krepostьndaqь өз garnizonь tırqan
çerge Lenindj ornalastьrudь talap ettj.

Petropavl krepostь degenge Anisimov көn-
vedj. Onan da Lenindj „Krest“ ige ornalastьru
kerek qoi, өitkenj onda da varьlьq qolailь çara-
lar qoldanьladь degendj aittь.

Sergo Ordçonikidze olardan esvьr qauьpsьz-
dьqtь talap ettj, onьmen qatar:

— Eger, Lenin vьrdemege ıсьrai qalsa, var-
lьqьndь da çoq qьlamьz dedj.

Anisimov vosaңьp, kuvjlcjldj. Çauartь ylken
çımьсь mindetjne alqan Anisimovtьñ qorqьp
oьrqanьn Sergo Ordçonikidze sezjьp, aculandь:

— Olai volsa vьz senderge İlictj vermeimjz
dedj.

Ol, Noginsjz өzj qaitьp keldj de, çoldasta-
rьna vastan aiaq mən-çaidь vaiandadь. Aqьrьnda
mәsele: Lenin sotqа көrjnvесjn dep сecjldj.
Əzjree qala maңьnda çasьrьnьp çyretürьp, Fin-
lөndiağa çyretjn volsьn dedj.

Çyrgьzu çımьсьn Stalin ııьmdastьrmaq voldь.

Iuldn onvьrj kьnj kecke taman Stalin, Allı-
uevqа keldj. Ol, Vladimir İlictjn saqal mürтьn
qьrьp, сасьn aluьna көmektestj. Allıuevtjn кө-
ne kyreң paltosj Vladimir İlicke qııьp qoiqan

Iolka

dai däl keldj. Saqal mürtyñ qyğyr, cасып алдығыр, wasьna көк керкј kigen соң, fin caruasьna ұqsas vola qaldь.

Бмыт савыла eleusjz adamdarca vjr-vjrler көсеге сықты. Aralарып алсақырақ ұстар қырып keledj.

Көселерде ofitserler, syijktj qarьndastарымен qolьqtasьp әлj-berlj сұвар қығ. Maskynemder мен vüzьqtarqa, kazaktar qaqьqьsьp қатыр. Lavkalarдың алды толыр түрқан ocered edj. Qauьp-qater az kezdesetjñ қерлермен қығу керек voldь.

Bular adьmdai wasьp, onьncь Roçdestvenski, arqьbь ainalьs қол tysjр, qarаңqь myjstermen қаңа derevnaqa qaraj қырдj. Nevke qavaqьnda-қь yc typ ақас түвjнде Leninmen vjrge қыретjñ adam кытыр түр eken.

Mjne vokzalqa da қеттj Alliluev Lenindj qūsaqtар qoctasqьsь keljр edj, Vladimir Ilіc onьң ornьsьz ekendjgjn sezd. Olar vөten adamdarca vjr-vjrjnen aralарып алcьaq сальp, perronqa кер сықты.

Poez қығуға әлjр, vagondarqa dасnikter an-

talар қарнасьp қатыр. Platformada әлj-berlj кy-djktj adamdarдь аңдыр қығген gemnazister мен iunkerler көзге тьsedj.

Lenin ең арттақы vagonqa отьрдь, qalqандарь erkjñ perronda қырдj. Stalin қығндар, ynemj арттақы vagonдь вақыладь. Ol әгьjр minut-ta Leninge қардемдесуге дайып edj.

Aqьғнда қығуға signal берjldj. Lenin алаңqa сықты. Dostарь ec kьmге vaiqatpai көздерjмен qoc айтьsьp, вақытть sapармен тез қайтыр оғалып тjledj.

Poez ornьnan qozqaldь, aqьғып қысьp қырысjñ jle carcaңdata vastadь. Lezde көзден tasa vor Vladimir Ilіctj әлде qaida belgьsьz қақqa алыр кettj.

QŪIBLьSTAQŪB BALAQŪAN

Bjrnece kynnen соң Stalin Sergo Ordқonikidzenj сақығыр алды. Bұл eldegj xal-қайдь айтьp, алдақы қымьсқа нұсқау алу ycjñ, Leninge қолықыр келу керек dedj.

Ordқonikidze қасығыпа-қасығыпа tramvaidan tramvai қалқасьp, vjraz қер atpen Primor vok-

zalına keldj. Sestroretske deijn vilet alyp, vagonny qaraqy tykryjnen ker ogy ald.

Poez aqygn ulyy çoneldj. Vagon toly dascnikter dauyqy, çyz tyrlj elde qandai ösekterdj kökj, volceviktlerden estjdk, Lenin cet memleketke qasyr ketjrtj desedj. Vjreulerj: Lenin syngujr qalyqpen çasygn ketjrtj desedj, ekjncj vjreulerj: aeroplanmen ketjrtj deidj. Jsterjndegj teke saqaldy vj dascnik qaidaqy çoqy çatp:

—Aqcamen Vilgelmg qasyrt-mys... dedj.

Bül ängjmelerdj estu sondailq adamny ызasna tietjn edj. Sergo alaqa çyqy. Tenjz çiegjnen tyn velgysj vjljne vastady. Baltqytn çaisyz çelj esj tirdy. Poezdan vudaqtar üsqyn ücty. Qaraqailardy vas selkjdedj.

Ordçonikidze Sestrorets stansiasna çetpei-aq vj raziezd çer qalaqanda vagon alaçnan tystj.

Çel tndy. Qım alaqa esjldj. Dacadan çyltyrap çary köjndj. Vj çerlerde staqa soçlysy, garmafon oinalqany estjledj.

Stansiadan oçacaraq aqac arasyndaqy uc terezesj köcege qaraqan vj qavatty yige keldj. Qoraqa kjrp aqygn çana esjktj qaqy. Esjktj acqa ças äielge Ordçonikidze qıria velgysjn aıttı, äjel çauar verdj. Vjraq, Sergony çyger aldynda qıria velgje qabytn çauarty süramai ümyty ketkenj eske endj tystj. Dereu kydjktudı. Äiel qoryqy da kenet dauygn özgertj. Ol, Leninnjn türatyn çerjn çasyraıgn demese de, ony türqan çerjn aıtudan asqtan-asq vas tartı.

Ordçonikidze öznjn çat emestjgn, partıany Ortalyq Komitetjnen kelgendjgn dälelese de, äiel oqa senbedj. Sergo däl sol tynj İictj qanca köruge qıctarlansa da, özn öte ikemsjz dep sanar, yı qoçasna çasar türqan ol qatnasyn öte qolaisyz dep tartı.

Vladimir İictj sol tynde körem-au degenen ymjtsjzdenj, ketuge ıdqailandy. Ony sonçama keijr, çyn qaralanqan tyj äielge de äser etken volu kerek:

—Vj az kjdjre türnyzsy dep äiel vasqa vj vömege kjrp kettj de, on çasar vj valany ertj çyqy.

—Balaqa erinj dedj äiel.

Ordçonikidze ızalyqpen, çalaçaiaq valany soçnan erj elde qandai oramdarımen çyrj kettj. Olar kölge çettj. Sol çerde qalyqy suqa saldy. Baıa rödj üstady, Sergo qalyqy kyregjn estj. Olar suqa çyqan çer arasyımen, tüny sudy çyzj çoneldj.

Tyn çyly edj. Aspanda alıgn ai qalyqtady. Sudy volar-volmas tüman vaspy tirdy. Kei çerde valyqtar çorydar syngj çyrdj.

Sudan çyqan soç olar köldjn ekjncj çaqasymen kettj. Ordçonikidze, Lenin alıyraq çerde vj dasyda çaty-au degen oıqa kelj, öznjn ças çetekcsjne erj kömeskj soçraqpen kele çattı.

Batraqy çermen kelj, çavnydqqa kezdestj. Es qaidan köjngen yiler volmasa da, çekaralyq stansıany fanarlar çyltyradı.

Bala daladaqy oçulaqan çertjn çasna kelj, elde kjmge dıvy verdj. Ordçonikidze es narsenj tysjvedj.

Oçulaqan çerten kytpegen çerden vjradam çyqy amandasty. Ol, valany äkesj volpy çyqy. Sergo, vıdan vılay eresek adam vastar arar dep, jstjn män-çaly tysjndjrdj. Sötkence volmadı, saqal-mürtyn çyqan İn adamna üqsas vjre çaqndar kelj amandasty. Ordçonikidze ol adamqa köjlsjz çauar verdj. Ol, Sergony İyqtan qaqy, kyle söledj:

Nemene, Sergo çoldas, tanymadınyz va?—dedj.

Ony aldynda türqan Lenin edj. Sergo quaqannan ony qolyn üzaq uaqy çygy, ne aıtarı vjmedj.

Vladimir İlic eçelgj ädetjnce meıman dostyqpen keckj tamaqy jcuqe çaqrdı. Qaidan taıpy alsada, äteujr vj kesek qara nan men selötk (tüzdaqan valy) alyp, kögaldı ystjne gazet çaly „ystelge“ çaqrdı. Bül Leninnjn keckjıktj jçetjn var tamaqy edj.

Aıdy çaryqymen tüzdy valy çer, qazandaqy qınaqan sudy jçj, oçaca ängjmelesuge „apartamentke“ (Vladimir İlic Lenin öznjn valaqany qalydar osılay dep atııgn) kettj.

Balaqan veıne oçulaqan çerke üqsas, tövesj talımen çavlyp, ony sırtınan çana çavlyqan çer yılgı edj.

Balaqanny jçj tar edj, jçjnde tek tyregelu vılay tüsy, oçıqda da qıgn volatyn. Ekeı çımsaq çalyqı çantaqtı çaty ängjmege kjrstj.

Sergo Ordçonikidze, qalada ne volpy çatqany, çımyçylar men soldattardy köjı keijrtj valandady.

Aınala tyrtıncı, tek anda-sanda köceuler üsqan yirektjdn qanat qaqıny çana estjledj. Çasy çertjdn gyl isj mügn çarady. Vladimir İlic sözdj vömei ävden tındar volqan soç vjre nese sürau verdj. Ony öj de Petrograd sovetj men menceviktjdn Ortalyq Atqaru Komitetjnde ne volpy çatqany vjlgı eken.

—Menceviktj sovetj öznjn vedelj çoidy dedj ol, vj az kjdjrp,—vıdan ekj çıma vıgn esvj ereke eçeksjz-aq, ökmettj qolna alatyn edj. Közj olar ökmet organı emes. Ol endj kjdjrdj kytpeıdj, ökmettj közj qıraldy kyç arqy çana qolqa alıq volady. Qıraldy köterjı sentävr-oktävrden keçkpeı volu kerek.

Sergo Ordçonikidze qıran qaldı: İlic vıdan ekj aıdan soç çenı vosstanıasy volady dedj. Mjne, osıny aısalı!

Vladimir İlic vıdan äj çımysty endj qalı çyrgjzuce nısqau verdj. Ortalyq Komitetjdn çasyndaqy asq üıym men qatar sol Ortalyq Komitetjdn çanyıan çasygn İıa, vaspasoz oçıdarıny çasınan çasygn tipografıa üıymdastygy, gazetterde asq aıylmaqan pjkrlerdj çasygn listovkamen berj oçı qaçet volady... dedj.

Sergo Ordçonikidze jı quany çenjstegj senjımen çana pjkrlerge qany taç aldynda çana çattı. Al, Vladimir İlic ony çyqarpy sa-

льр, васына бираладан газаттер чыстаныр, ескј
чытыр палтосјн чамылыр ийрора кјрјстј.

Ој изаг илқтамандь. Таң ертең оқан Sestro-
rets сүмьссысь сана газет, нан, қаралыр келдј.
Vladimir Ilic ветј-қолып тез сүыр, ертеңгј тама-
қын јсе сар, оқиға кјрјстј. Ој, Petrogradтан
сықатып варлыг газеттердј кунве-кун узвей оқыр
отыратып. Олардын јсјндегј салқан тырде чазы-
дан солдардын араларынан сандын арам рјкјр-
лерј мен толқары чейр келе чатқан пролетариат
revolutsiasын алдында олардын әлсјзджгјн,
қорқақтығын аңдар отырып тауыр алатып Lenin,
соққыны қай сөзден иридъ вјледј сана кјдріп-
тен соққылар ирдъ. Ој, дереу сол арада-ақ са-
уыңгерлјк мақалалар мен өткјр заметкелердј
„Pravda“ оға чазатып. Бұл онын кун сайын јстей-
тјн ақымда ојсј волатып. Сонсоң ој, васты
јстердј өзј кјрјсјр қолоға алыр отыратып. Осъ ара-
да оқ келдјн вайтақ вост чарасында чатыр, Vladimir
Ilic мемлекет сана revolutsia—деген кјтавјнјн
тараларын папіростың сүға қағазына олар-тол-
қар чазы васты.

Бұл кјтап тек қылымы едвек қана емес,
вигуазияны сөңу солында оқ пролетариат кыресјнјн
programması волуға да тјстј едј.

Тјртј, Lenin осъ тар валақанын јсјнде-ақ
сана мемлекет сану сөңінде тереңнен олар,
оны қуру солдарын велјлей вердј. Воласақ ирсы-

тарда сөңір алыатып пролетариат диктатурасын
мемлекетјн ол, сонда алдып ала волсар вјлр
отырдъ. Творчестволыг алырлырпен оны айналыға
ойладъ, ол, төңрегјндегј еспөсеге алаңдмай,
тамақ јсу, дем алу сана илқтауды ұмыта отырып
чазды. Асықу қасет вольдъ. Кесјкпей дауы соқадъ.

PARAVOZ KASEGARЪ

Сауып сана васты. Балақаннан су өтј.
Суық келе васты. Ескј палто сылытудан қалды.
Ај, ең васты сүмьс јстеуге мүмкјндјк вол-
мады. Сјркјреген ылаисаң сауып тоқтаусыз қуыр
түрдъ.

Дасниктер санрауқулақ тере, валақанға дейн
келетјн. Вјр кунј вјр сезјктј адам, сөз-осақ ва-
сына кер отырдъ. Мүмкјн, тыңсылар волыр кез-
десјр қалу да қақар емес едј.

Ендј тезјрек Финляндияға өтјр кету керек
вольдъ.

Sestrorets сүмьссысын вјрј, Konstantin
Petrovic Ivanovтың атына пропуске алды. Ој
уақытта Sestrorets мытыр заводын өзјнде
јстейтјн сүмьсылардын Финляндия сөңінде тұрған-
дарына пропуске веретјн едј, вјрақ, ұқсас сурет
тавылмады. Қалайда тезјрек суретке тусу керек
вольдъ. Суретке тусе қолуға мұндай „іен“ сөзде
фотограф неқыр оңай тавысып.

(Қалғасы келесј санда)

Испан чыстарын Ленинград вокзалына келген кезі (ТАСС тың Фотохроникасы).

Semiz portvel

QASEN SEILXANOV

— „Fakstrot“ tь oinatъ dedj, oqan Roza сьmia qarap. Basqa çastar da münъ qostai tystj.

Klas jсj vidjn alañndai voldъ. Oqu-sylar vaiьoьdai-aq kәnnen-kәpersjz viler, vül çer mektep klasъ ekenjn esterjnen de сьqardъ. Bi aiaqtala bergende, fatepon tars etjp toqtai qaldъ. Mьlqau fatepon çan çaqьn qorçaqan çastarqa qüria sььp sez-djrmesten melcidj de qoidъ.

— Būqan ne qьldъ?

Әrkjm-aq onьn tamььp ũstaqanmen çaranьn auzьn tava almadъ. Bjr mezgjlde, cetkerek tūrqaн vyirek vet sarъ:

— Onьn emjn Cataq tavadъ, tьljn sol vьledj dedj, mьngjrler.

— Ol qaida, dedj tьoььsьq qara oqan tevjnьr varьr.

— Ol, ana fateponьn vetjne vьrdemenj tastai verdjde, sьr verjьr сьqьr kettj.

Balalardьn vьr tovъ sьrtqa qarai dyr-kjrei çoneldj. Al, Sьlәc fateponьn qoinь-qoinьsьna kәz çygjrtjьr, vaisaldъ keipjn өзgertpesten tьm-tььs oььrdъ. Fateponqa сūqcia qadalqan Roza, osьqan men sever-cj voldьmьva degendei çavьnqь tyrde anadaı varьr, partaqa syiendj. Әlgjnde qana asьrsalьr vilegen çastar su serkendei vasььr, сьm-сьrt oьььr edj.

— Al, „Tanqonь“ vileijk, dep Sьlәc ũсьr tьrdъ.

Napar-nanvasьn vьlmei, çastar odьraia qaraqanda, Roza atььr ker:

— Qoi, raspa dedj, vasqadan vььp.

Bular taqьda vidj qьzьra tyskende, Karl vastaqan vьr top, Cataq tь ertjьr keldj. Sьlәc kyljьr çjberdj.

— Ә... kecegj Cataq ekensjn qoi, kel, vile dedj.

Cataq vi vьlmeidj. Alda-çalda vilei qal-qanьn özjnde de onьmen eckjm vilemes edj. Cataq vasьn caiqadъ.

— Ol ne... kecegj dedj, Sьlәctjn çanьnda tūrqaн Roza vьluge qūctarlanьr.

— Çәi, әnceijn...

Bjraq, Roza onьn aitpasьna ьььq ver-medj. Qaita-qaita tyrtkjler volmaqanнан keijn, kecegj uaqiqaqa Sьlәctjn oi çjberujne tura keldj.

... Ol, elen alañnan tьrdъ. Tәrgj yidegj anasъ da oianьr, Sьlәctjn erte tūrqa-nьna taп qalmai, kyndegj әdetj dep tysjndj.

— Asьndъ jctjn ve dedj ana, saqj kәrpeden vasьn сьqarьr.

Münъ Sьlәc estjmedj me, әlde elemedj-me çauar vergen çoq. Kyvendegen kyijmen etaçerkedegj kjtaptardъ qorarьr, aqtardъ. Nenj jzdegenjn kjm vьlsjn, vьr qol-tьqtai kjtaptьn atь menavtorьn oqьr, çanьna yidj. Sodan, Stendaldьn „Qara çana qьzьl“ degen romanьn fortveljne syn-gjttjde, әskerce vasьr, yiden сьqть.

Asьq kyn, taza aua. Çana qana çau-qan mamьq qar arqan voьndai kәterjlgен, taп sәulesjmen çarqьrap kәrjnedj. Kәcede әzjге qьvьrlaqan çan çoq. Bül, Sьlәcqa ersj volqandai, „oi, tьptj erte eken qoi“ — dedj өзjne өзj jсjnen. Degenmen, yige qaitьr vьььmadъ. Alqan vetjmen, nьsana-sьn kәzdep çyrjьr oььrdъ.

Әnceijnde asьqrai, vaisalmen vasatьn ol, endj vьььoььdan da savan aiandadъ. Çan çaqьna alandamastan, aiaqьnьn ũсьna qarap, сьььrau qialqa comdъ. Onacada oioqa vatatьn Sьlәcqa, osь çolь carqtaqan sezjmnjn ũсьqьna çetuge mьrsatь ken vor kәrjndj. Tap kәzjrgj tyrjne aqьl çjbergen adam, onь qььm qьzmetcjsj dep, çoramal-daubь mьmkjn. Oqan, sьraibь denesjne ça-

raşyr qabyşqan taza, ьqcamdъ kijmj de kydjk tudъratъn emes.

Oşylai torşylar, tjl qatъsqaп kjsjge aitatъn salmaqъ, maqanalъ sөzjde, alqacqъ oidъn vüqanasъn qatъrъp, tьgjsjn çatqъza tyser edj. Vüqan qaraqanda, onъ 15 çasta demei, aqyl toqtatqan qъz degen oi da volar edj. Keide, mektepte volatъn semvjljcterde bastaucъ da, qъzdrucъ da Sjlactjn özj volatъndьoъ, qolъna alqan çimъstъ jlezde-aq çarъrъp, üqsatъp tьndъratъnъ osъ pjkjrdjn qazьoъn qacqъp, tamъrъn vekjter edj.

Sjlactjn көvjnese oilaitъnъ savaqta, „vjljm cъpъna qacaп cъqar ekeп“ deidj ol, özjne özj. „Segjz çydan berj ynemj otlicno oqimъn, endj on çyldai oqьsam vjljm müparaşьn alqьndъrarmъn-au“! — dep arman etedj. Çeljsj üzaq osъ oidъ carlar öttjde, bygjngj volatъn savaqtarqъ aialdadъ. Olardъn ar-tъnan colъp, aldъnan oraqьttъ.

Onъd oibn kenetten vjr næse vüzьp çjverdъ. Ol oqan yrke qaradъ. Kөvjк qarqъa көmjlr, cetrücraoъ cъqъp çatqan onъ, Sjlac aiaqьmen teujp edj, tastai qat-

тъ, salmaqъ vjrdeme siaqъ. Sudan suьr-qan valьqtai onъ vjr qolъmen көterjр edj, auzъ vüloqan qarşьq, jcnde kesek vjr næse var tərjzдж.

— Bül ne eken?

Sjlac vjteu qarşьqtъn auzъn acradъ. Bas aiaqьn әgъ-berj көzjmen attъda, qolъoъna qъşьp çyrjр kettj.

Ol, klactъ әzer acъrъp, yirencjktj ornъna otъrdъ. Ken, çarъq, onaca klacta va-qanaoъ көk kjtaptъ alъp oquoъa kjrjstj... Bül çerge kjmder otъrmadъ, ol kjmderdj cъндар cъqarmadъ. Ol, sarqьlmas, kjrsjz-tüпъq vjr daria, mьndaqan çastar susъndар өmjр азьoъn, qooqam азьoъn aladъ da, endj odan da ylken ekjncj vjr dariaoъa cөldep varъp auzъn saladъ. Ömjр vaqcasъnda ruxtanъp kele çatqan næreste vüьndardъn teren tamъrъn vül daria xorektendjр, өrvjtjр өrcjtedj. Məngj solmaitъndai vekj-tjр, volattai qataitadъ...

— Sjlac nege erte keldjn degen dauşь-qac çalt qarap edj, özjmen vjrge oqimъn Zadan eken.

— Çai әnccejn dep, saraq çauap verdъde, kjtavjnjn toqtaqan çerjnen alqъa qarai taqьda sьroъttъp oqi verdъj.

Onъn sьrъn çaqşь vjletjn Zadan, vüdan özge çauap ala-almaitъnъ sezdjde, ornъna varъp, oda kjtarqъa unjldj.

Vjrer saqat өtkennen keijn, qülaqqa üroqan tanadai tьm-tьrs klas jcj aioqai-cuoъa völenjр dъvьr көveiр kettj. Müндаida kjtaptъ oqi almaitъn ol, toqtaqan çerjne velgj qondъrъp, ornъnan qozqala berjр edj, esjk artъnda vjreulerdjn ürsъşьp çatqanъ estjldj. „Bülarqъa ne voldъ“ dep, көrpen vjrge Sjlac ta varъp edj, ekj valanъn çai oibnъ eken.

Bülarqъa kjdjrmesten, ol, oqьtucъlardъn kavinetjne kjrdj. Mektep direktorъna çaqьndар vardъda:

— Müqaljm dedj, bygjn erte kele çatъp, auzъn vüqan vjr qarşьq tauъp aldъm.

— Jcnde ne var eken?

— Auzъn acqanъm çoq, ne varъn vj-meimjn, alъp keleiп dedjde, asьoъa vasъp, ornъna keljр edj, әlgjnde qana qoibp ketken qarşьq çoq.

— Mъna çerdegj qarşьqtъ kjm aldъ dedj ol valalarqъa qarap, tysjn suьttъp.

— Vjlmeimjz, vasqъ klactъn valalarъ da çyrgen.

— Endj kjm vjledj, deçurni qaida?

Bülardъn vjlmegenjne cyvәsjzdenjme qalai:

— Qai klactъn valalarъ keljр edj, dedj degvjrsjzdenjр.

— Cataq çyrgen.

— Endece, çyrjnder Cataqqa.

Cataq 6-klacta oqidъ. Savaqqa nasar

воһр, екј ҫыдаі көсе алмаі қалқандь. Оһь оқуһылар да, оқуһылар да онса көрмеіdj. Савақта сонда воһьмен қатар, өзј сүһанақтаған арһьз, қыһақ. Оһьндаі мјнезјн вјлетјн Сјләс, қарһьқты соньң алқанына кудјктенген ҫоқ, коридорда, kezdesken Cataqqa:

— Қарһьқ қайда? dedj, турасьнан.

— Вјлмеімјн.

— Өтјрк аитасьң?

— Оі, неге вайланьсасьң өзјн, не керек өзјне?

— ҫыр мұһалмге.

Моһьна вүһальқтың јлңгенјн сезген воһу керек, Cataq ҫьтһьр кылдж.

— Вәсе Cataq алды деп edjm оғоі деп, аһадаі түһған Zadan ойһьң орһьнан ҫьқанына күрдј.

Cataq мүһәјмсјгендеі Сјләстјн қыһақтың аузың ҫақьндатыр:

— Берј ҫыргј деп, қолһьғынан ұстап аулаққа ҫьһардыда:

— Қарһьқ менде, вјһақ... деп сьвһьладь.

— Вјһақ...о не, аузың астың ва?

— Іа.

— ҫьндьтһьсьң өзјн деп, Сјләс ачуһаңа аһальр edj.

— ҫоқ, аузың асқаның ҫоқ, деп қайтадан кјлт вүһьла қалды. Тәргзј, dedj ол сөзјн ҫалқастыра тьсјр, қарһьқтың аузында сорқтыс ваг екен, қьтватты нәрсе воһу керек. Сондықтап сен endj, дьвһьсьңды ҫьһарта аузың аһальр.

— Өзјн сьп аһьр түһтһьсьң?

— Іа, оһьң јсјнде қьтватты нәрсе воһу керек.

Сјләс оһьң қолһьнан сьр берјр вosaдыда, қайтадан ҫақьндар:

— Өзјн көр сөілемеі, қарһьқты берсј.

Қаттырақ ҫьққан вүһ сөздј, јргесјнде топтаһьр түһған балалар estјdj де, екеујнјң ҫанына келдж. „Endj вјрдеме desem, мәсеіе һаһьроға савар“ — degen оіоға келджде:

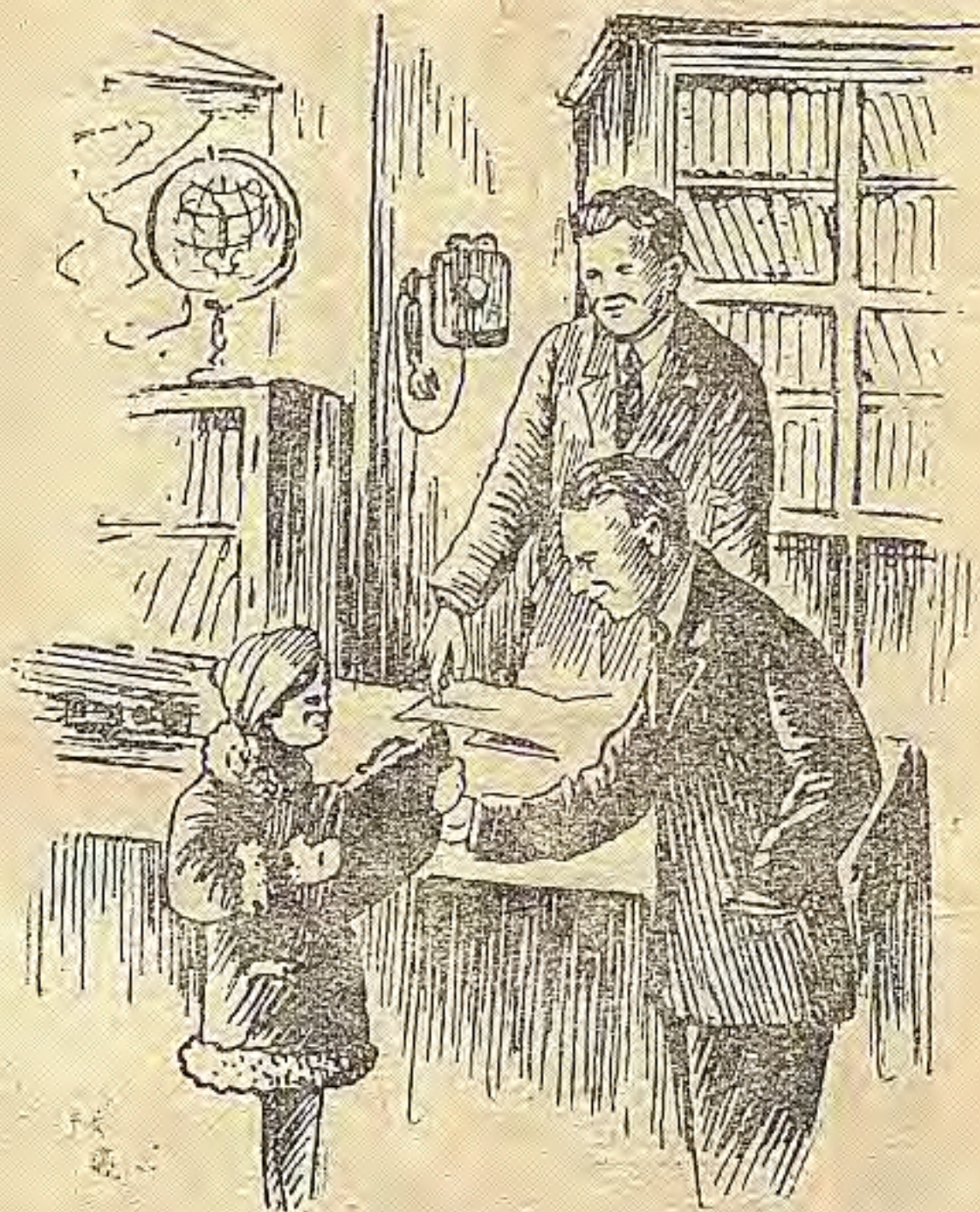
— ҫыр, endece dedj, вүһьла берјр Cataq.

* *

— Мјне, Cataq оһь, кесегј иақоға да оһь.

— Аі, қарһьқтақты не екен dedj, Roza оһған тесјле қарар.

— Қарһьқты аһьр, ucitelskige келджм, директордың алдына дөһбектеі оһьр қойдым. Мұһалмдер де, оқуһылар да таң қальр, уірјле қалды. Вјреулер: „асһаі түһьр өткјзу керек“ — dedj. Вјреулер: аһальр, акты ҫасар destj. Сьһартаі толқтыған оһь оидьң вјрјне де кјдрмеі ҫүрт вјр қьдһьроға деің өздерјңсе аһьтһь. Ақыр, сонды оидь мьһтар ұстадықта, акты ҫасар, аузың астың. Қарһьқтың јсјнен дөһкigen, semjz fortvel ҫьқты. Fortveldjн јсјнен вүһьһар...деі берјр edj.

— Балалар, мұһалм кеіе ҫатыр деп, вүһардың әңгјмесјн вјреу вөлјр ҫьбердж.

Аһтаньндаі-ақ, мұһалм кјрдјде, Сјләстьң ҫанына келјр:

— Ә, сһьққа аһған фатероһьң ҫақь ма екен?

— Әгіне dedj, Сјләс ҫаһраң қақтыр.

Мұһалм орһьна вүһьла бергенде:

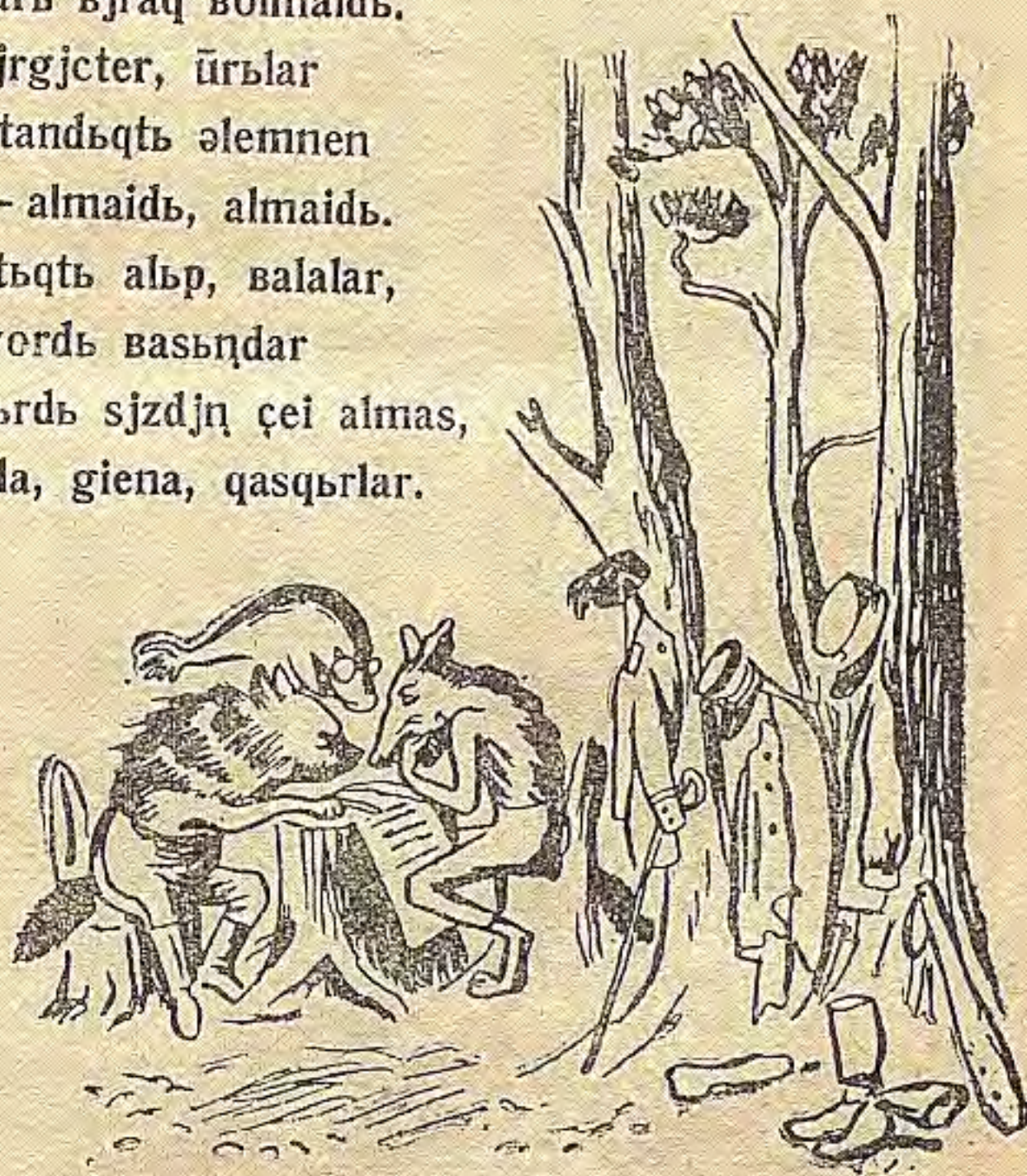
— Іа, вүһьһар... dedj Roza, әлгјнјн соньң estuge ьһьһқандаі.

Rozaһьң вјлмеі тьпвайтһьһьң сезген Сјләс:

— Алты мьң сом екен dedj.

Вальтарса қавьғојадан —
 Ас қасқырға көзін қадаи,
 Қасқыр қатты қауар үсін,
 Сақ еткізді азу тјсін.
 Тьндасаңыз, тақы јлгерј
 Гиена азық тауыр қедј.
 Васқа азуль қолдасынан
 Гиенаның вақты озды.
 Ависсиния, Ливиадан
 Үсеуі үсін қалоңыз тоидь.
 Қығјрдј Испаноја тақыда,
 Қасқырды ертјр қапына,
 Бермек оқан прауа
 Испан ағыстанына:
 Қегјзбек тийн, қырегјн,
 Тоіқыззақ қапа қапына!
 Мүткіні ве, вјрақ вөлјсу,
 Ағыстанды тјрјдеі?
 Қандь соқыс Испанда
 Қығјр қатыр көр күндеі.
 Қақаласаң Испанның
 Харамы атты өзенін
 Гиена мен қасқырдың
 Тјстерін сьноқан көресјн.
 Гвадалахар қегјне
 Саламын дер аіақты,
 Үмьта алмас гиена
 Ағыстаннан қеген таіақты
 Тауыды азық гиенаға
 Веиттен оі тоіады.
 Венадан аққан қанменен
 Аңсылыққа сьқады.
 Қасында үлкен кіт вальқ
 Акүлаға ұнады.
 «Қүтсам, егер,
 Кітјн
 Қартысын мен
 Тоқ волам.
 Екі үс күнге қјвермеі,

Қалоғаның тығел қер волам!
 Осылай дер акүла,
 Ағандай аузын асады.
 Қавьғсақты қарғын
 Кере, јлгерј васады.
 Акүла вјрақ савақтай,
 Қүта алмады кітј
 Ас көмеіге сімады оі,
 Тар көмеідј қыртты.
 Балалардың ертегі,
 Қалайса, немен тынады, —
 Волқау аіту асықыс
 Вјлемјз вјрақ тынапы:
 Вүл әлемде тұрғандар,
 Түрағындар қасы қас.
 Гиена мен қасқырға
 Волмақсы емес дайын ас.
 Қасай версін қарттарын,
 Веіе версін вилкјтј, —
 Ойлар вјрақ волмаидь.
 Өлтјргјстер, ұғылар
 Востандықты әлемнен
 Ала - алмаидь, алмаидь.
 Мытықты алыр, балалар,
 Затворды васыңдар
 Вауырды сјздің қеі алмас,
 Акүла, гиена, қасқырлар.

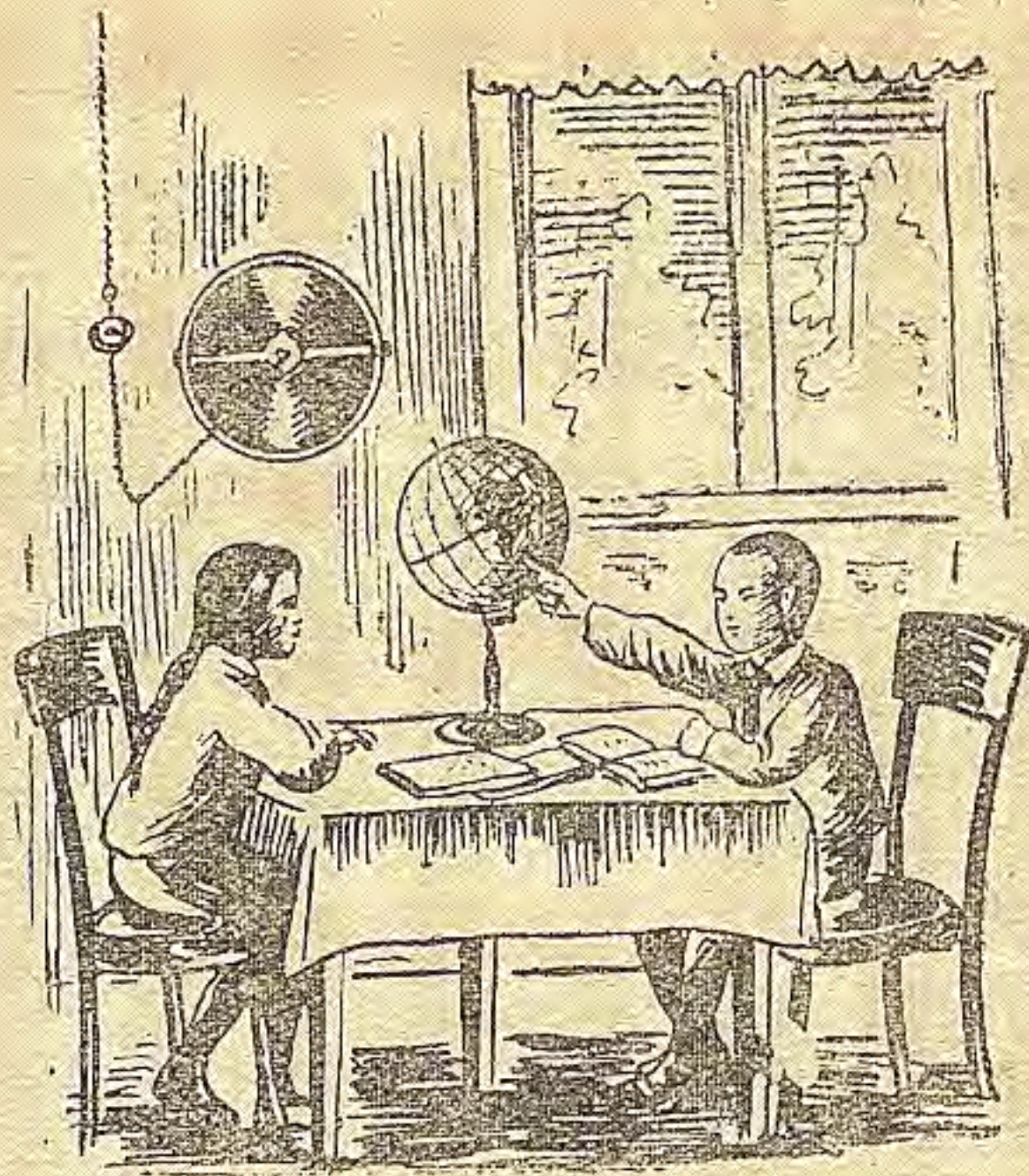

Аударған: Дайыбекөв Сеген

RADIONŲŲ ALDŲŲDA

(ÇAŲA ÇŲLOŲA)

ÇŲr qylmassŲn qalaica,
 QoimassŲn qalai ыqylas.
 RadionŲn aldŲnda,
 Astanadan estjlgen,
 DostarŲnŲn dauŲsŲn
 TŲndar otŲr ekj ças.
 ÇastarŲ onqŲ camalas,
 Çyzderjnde oinaqŲn,
 QuanŲsqa kŲz toimas.
 GalŲ, vŲrcŲ mojnŲndŲ, —
 Deidj aqŲrŲn Temjrtas.
 — OidŲ vŲlme Temjrtas,
 ɔsem ɔndj tŲndaucŲ,
 AudarŲlsa ыqylas,
 BjljesjŲ qoi vos sŲzge
 Adam ɔste qaramas.
 — QarsŲlŲq çŲq, ol ras,
 OidŲ vŲlu çaramas,
 Alaida GalŲ aitraqŲm,
 Vos sŲz emes, sondŲqtan,
 ɔuezjme qŲlaq as:
 Moskvadan ɔn saloqŲn,
 DostarŲmŲz ɔr-manŲnan —
 Iakut, qazaq, gruzin,
 OrŲs, ɔzbek aralas.
 Solarmen vjrdei vaqŲttŲ,
 TuŲsqan, tatu vaŲŲrlas
 Balalar varma ɔlemde
 QaracŲ alŲp atlas?
 BjllejŲn facist sŲmdardŲ,
 Olar veine „çŲlan vas“
 BalalaroqŲ qanŲ qas,
 (qolŲna aldŲ atlas).
 QaracŲ, Berlin qalasŲn
 KŲcesjnde cŲvŲroqŲn,
 ɔlsjregen ɔŲkei ac.
 Ata-ananŲn artŲnda
 ActardŲn ɔne denj ças.
 QŲzŲl cŲnaq sar aiaz —
 Facisterge ducar vor,
 Qol-vastarŲ domvŲoŲŲr,
 „ÇŲlŲ orŲnŲnan“ quŲlŲr,

Çyrgen anau adasŲr,
 ɔŲkei ac-ças evrei,
 Kynge erjgen ыcŲqtai,
 KŲzderjnen soroqalar,
 AculŲ, kektj qandŲ ças.
 Madridte maidanoqŲ
 BaqŲt jzdep qalmastan
 Balalar ketjŲ varadŲ,
 QalanŲn sonau sŲrtŲnda
 Ylkendermen aralas.
 (Endj sŲzdj vastadŲ,
 Kjckene GalŲ qarŲndas).
 — AtlastŲn vetjnen,
 Par keletjŲn eljme —
 El ɔzjrge tavŲlmas.
 Madrid çauŲn qiratar,
 Berlinge de taŲ atar,
 Onda da tuar Temjrtas
 BaqŲtqa ie vjrdei ças.
 Bjraqta, altŲn dŲujrde,
 Stalinmen vjr yide
 ɔmjŲr syrgen çastardan
 Ças vaqŲttŲ artŲlmas,
 VaqŲttŲsŲ ɔmjrdjŲ
 BjzŲjz ras Temjrtas.
 Çana çŲl keldj mjneki
 QarsŲ alaiŲq qŲcaq ac.
 Zaman çana, oda ças, —
 Bjzdermenen qŲrvŲlas.
 QŲmarta qara tŲndaicŲq,
 Astanadan estjlgen
 Tatu, tattj dostardŲn
 ɔnderjne qŲlaq as.

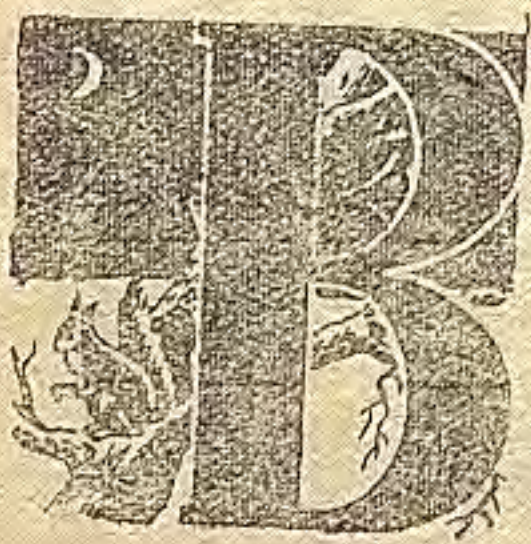
Qoc keldijniz

Iolkağa arnalğan oıñ. Saxnada iolka. Iolkaññ vasynda tyrlj oıñsıqtar.

Oıñ oıña qatıysıylar: vjr top vala çana altın valyq, sekolad, cattaıyq, aport-alma, mendarin, apelsin, sıldıraıyq (qıtai oıñsıq), parasutis, pilot, fonar, aiaz-atai.

Bıl iolka oıñsıqtarññ röljn özderj-njn tysjndeı kijnj (qıyrcaq teatr qoisa oıñsıqtardññ özderjne säiletj), qozqal-syna, çyrjsjne keltjrp, viler çyrjrp, valalar oınadı.

I-K ö r j n j s—iolkaññ qasynda oınar çyrgen vjr top vala.

Bala (gazetke qarar):
Mängj çasy arcaññ
Arcaññ tjken,
çyldaññ,
Arpaq volp,
vyrkegen

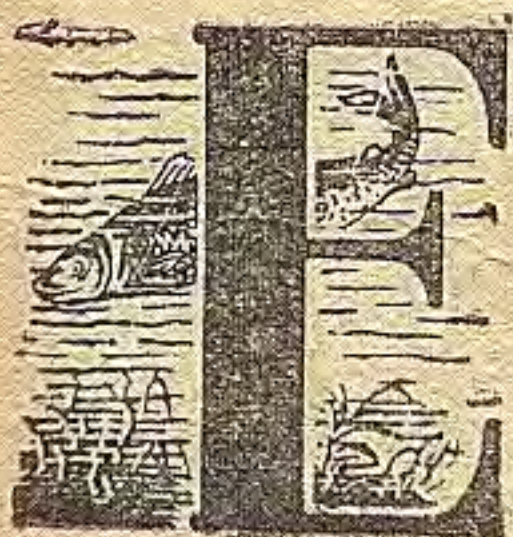
Aqca qardı qarasy!
Aqca qardññ ystjnde:
Sekektegen qoıañññ,
Mañ-mañ vasqan aıudññ
Çyzderjne qarasy!

Arcaı toqai vasynda
Bıqır-ıtır sekjrgen,
Cattaıyqtı kemjrgen
Aq tıyñdı qarasy!

V ə r j (qosylp):
Aıtqaññññ vərjde
Iolkamyzdññ vasynda.
Nanvasaң әne, qarasy!
Iolka tır qoi qasynda.

II-körjnjs—çarqyrap altın valyq kjredj.

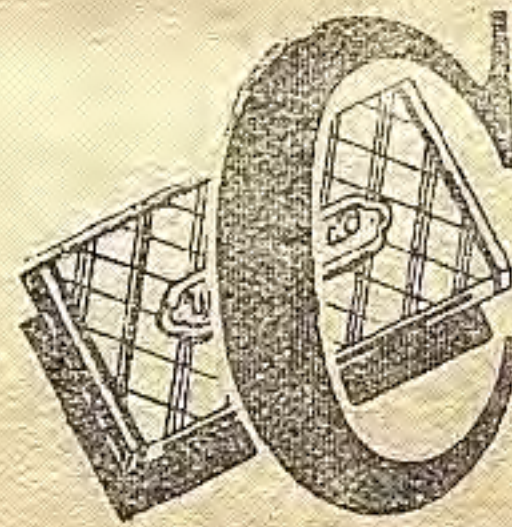
Altın valyq (viler çyrjrp):

Etken çarqı sudññ jcn
Aıym menjn altın
valyq.
Ataqıtı aqññ Puckin
çazyр,
Sodan verj syigen
qalq.

Qalq syigen altın valyq
Sjzge sälem veredj.
Çana çyldı, iolkaññzdy
Sjzven vjrdei көredj.
X o r:
Qoc keldijniz altın valyq!
Iolkamyzdan oıyn al.
Çac nıyñdy valalarğa
Iolkamyzğa keregjn var.

III.

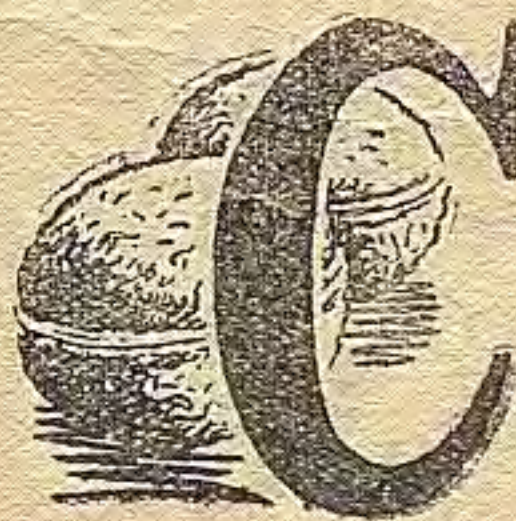

ekolad (kjrj keljrp):
Tättjlerdjñ tättjsmjñ,
Aıym menjn sekolad.
Iolkaññzğa keljrp
çettjm,
Bailar, ekj qol-qanat.

X o r (qoldarññ çapalaqtar):

Qoc keldijniz, sjz sekolad!
Iolkamyzdan oıyn al.
Aiaz-atai silıq verse
Iolkamyzğa keregjn var.

IV.

attayıq domalar
keledj):
Altın tonıy,
domalanqan,
Aıym menjn cattaıyq.
Iolkaññzğa keljrp
tırmyñ
Çarqıymen çol
taıyр.

X o r:

Qoc keldjniz siz cattaubq!
Iolkamьzdan oьn al.
Aiaz-atai silьq verse
Iolkamьzqa keregjn var.

V.

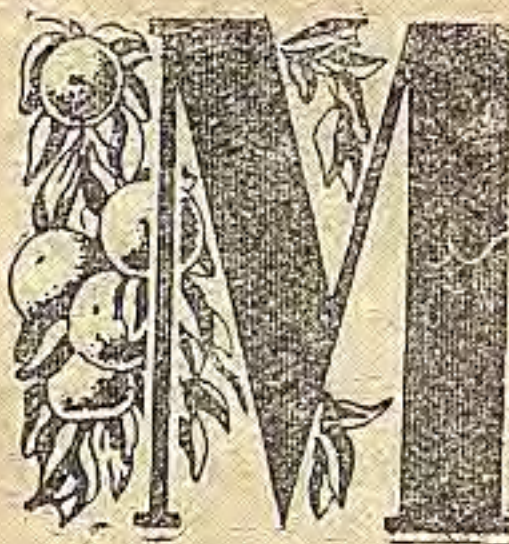
p o r t - a l m a (cygjrj
kjredjde):
Almatьnь a p o r t ь m ь n
Çer çyznen priz
aloqan.
Qьstьq, kuzdjk
almalarda
Bjr alma çoq, menen
ozoqan.

Ozьp sьoьp, iolkaпьzqa
Keljr tьrqaп men--alma.
Quanьсть toilarьnda
Kerekрjn ve men sjrə?

X o r (qoldarьn sapalaqtap):

Qoc keldjniz aport-alma!
Iolkamьzdan oьn al.
Aiaz-atai silьq verse,
Iolkamьzqa keregjn var.

VI. k e r j n j s.

ə n d a r i n (çyзу,
ūcu qimььna keltjrj):
Men məndarin,
Madridten
Kememenen çyzjr
keldjm.
Iolkaпьzqa çetemjn
dep,

Keivjr çerde ūcьp
keldjm.

p e l s i n (cygjrj
kelj):

Men apelsin
Madridten
Məndarinmen vjrge
cьqtьm.
SSSR da iolka var
dep

Balalardan men
esjttjm.

E k e u j (qosььp):

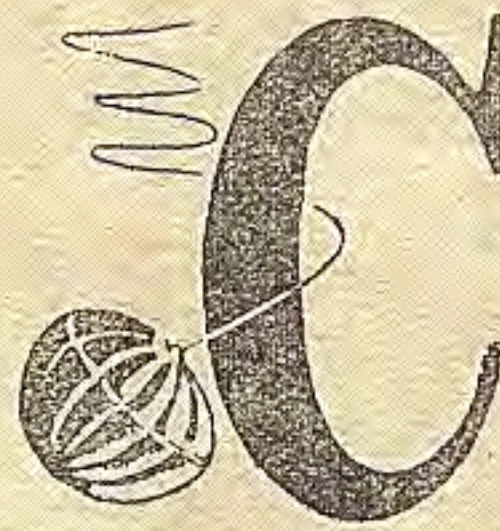
Israпianьn el qorqaoqan
Erlerjnen səlem verdjk!

Iolkaпьzqa qatьsuqa
Uakjl volьp, vjzder keldjk.

X o r:

En qadjrlj, en çымvattь
Qoc keldjniz, tььsqandar!
Facisterdj qūьtuqa
Bjzdn eiden ylgj aьndar!
(vəj qol ūstasьp vileidj).

VII.

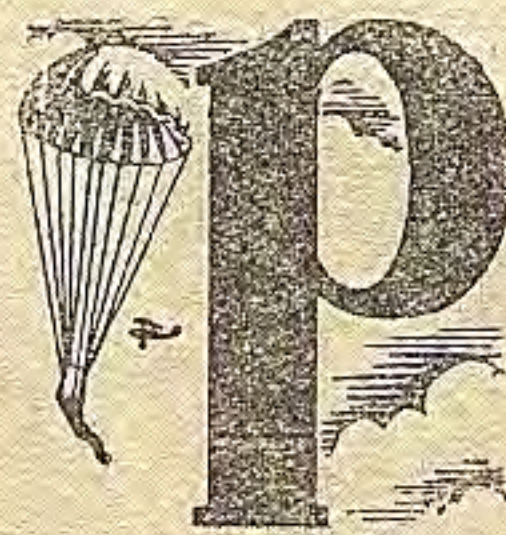
ь l d ь r l a u ь q
(cьldьrlatьp, qьtai
oььncьqь kjredjde):
Çarqьraoqan aq
kymjstei
Aтьm edj--
cьldьrlaubq.
Iolka var dep
esjtken son
Men Qьtaidan
keldjm caubьp.

Azat ucjn kyres acqan,
Bjzdn qьtai qalqtarь.
Sjzge kəp-kəp səlem aittь
Sol qьtaidьn valalarь.

X o r:

Qoc keldjniz, cьldьrlaubq!
Bjzden səlem qьtaiьna.
Talqan qьlsьn, çarondьqть
Berjspesjn, samuraiqa!

VIII.

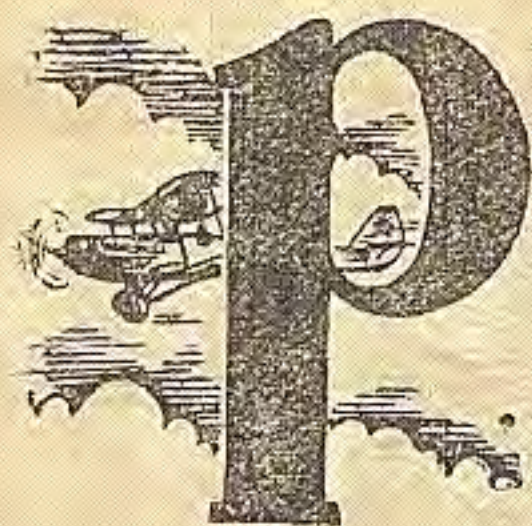
a r a c u t i s (kjckene
çjvek paracuttь qoьь-
na ūstap vjr cettegj
stoldan sekjrj tyse-
djde):

Samoletten qaroьp tysjr,
Paracutis men de keldjm.
Çaьyl çazdai iolkaпьzqa
Qatьsudь qьzьq kərdjm.

X o r:

Qoc keldjniz, paracutis!
Bjzde sjzdei volamьz.
Uь otandь qorqau ucjn
Daьn volьp tьramьz.

IX.

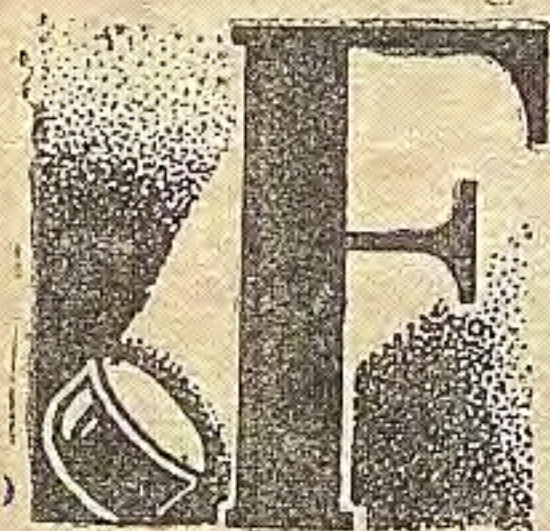

pilot:
 Sotsialistjk ũl
 otannũn
 Er ũyrektj pilotũmũn.
 Ei, balalar!
 Iolkaũzũa,
 Men de ũsũr, keljũ
 tũrũmũn.

Xor (qoldarũn saralaqtar):

Qoc keldjnjz, pilot-aũa!
 Bjz de pilot volamũz.
 ũl otandũ qorũau ucjũ
 Daũn volũr tũramũz.

X.

onar (ũarũrap ũa-
 nũr keledj):
 Men fonarmũn,
 elektrdei
 Iolkaũzũdũ ũarũq
 etem.
 ũana ũyldũn
 qũrmetjũe
 Bygjũ sjzdj men
 kyzetem.

(Aiaz-atai ornũnan tũrũr „Men...“ —dei bergende)

(asilden):

men—deidj.
 en deidj.
 ьz:
 dj.

mjn“ dep,
 idũ.

Terezege ũyldũz salũr,
 Dũl balaca oinaidũ.

iaz-ata:
 ũyldũzdanũan aũca
 qardũ
 ũaũsũ kũrgen men—
 aiaz.
 Appaq qarda,
 balalarũa
 Lũiũ terkjzgen men—
 aiaz.

ũaũsũ kũrem kylkjnjzdj
 Kylcj, balalar kũreijn!
 Sjz qanũr, kylsenjzder
 Men kjcj vor, ũyreijn.

Tũrtjrtj vor, ũaũsũ oũũan,
 Otlicnik vor, kũrten ozũan,
 Balalardũ ũaũsũ kũrem.
 Sondũqtan, men silũq verem.

(Aiaz-atai balalarũa iolkadan silũq beredj).

Bũrj (qol ũstasũr, iolkaũn ainalasũnda vilep ũyrjũ):

ũana ũylda
 ũylma-ũyl da
 Bjz iolkaũn qarũsũ aloũan.
 SSSR dũn
 Ul men qũzũ
 Bjz balalar qanũan.

Sattũ kũnjl
 Baũttũ ũmjũ
 ũasar bergen vjzderge
 ũkemjz Lenin!
 Ulũ Stalin!
 Mũn san raxmet sjzderge.

ũaljm Q.

KROSSWORD

I. TÖMEN QARAI

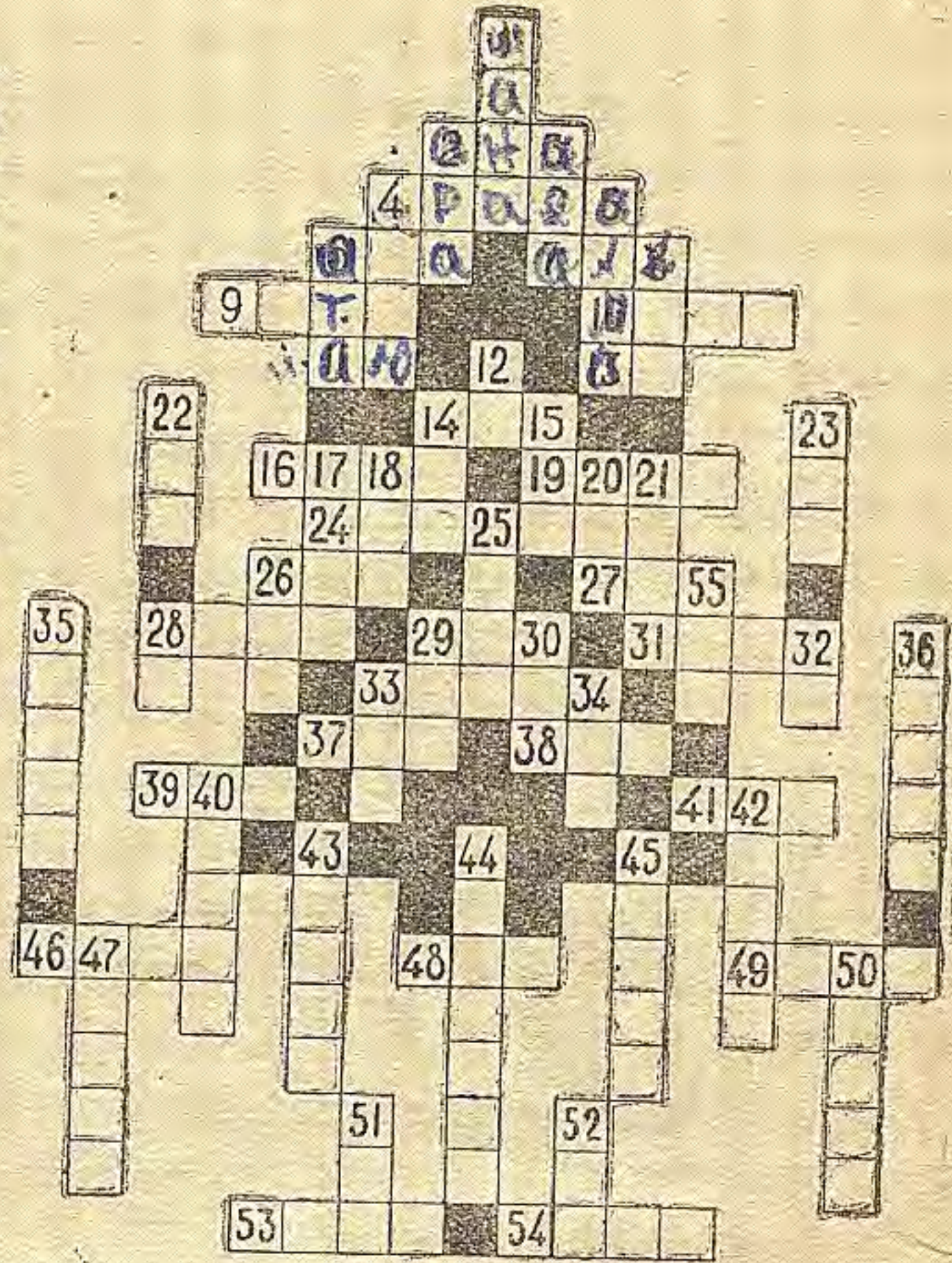
1. Qыsqь arba. 2. Aqac kesetjn qural. 3. Zatty tysj. 4. Balaulь. 5. Cemjs 6. Qart. 8. Usaq zat. 12. Kynnjь segjzj. 14. Attyц сась. 15. Qoia qoi degen aitladь. 17. Çazucь. 18. Ças mal. 20. Sergektjkke kerek. 21. Su ortasьndaqь çer. 22. Sport quralь. 23. Tütat. 25. Adamь atь. 26. Dop. 28. Ыстыq zat. 29. Tөttj tamaq. 30. Esenaman degende aitladь. 32. Tor. 33. Boiau. 34. Adamnyң çaurьny. 35. Samnyң tyry. 36. Samnyңekjncj tyry. 40. Çümьs. 42. Oiu. 43. Çettj degendj ekjncj tyrmen aitqanda. 44. Ыzqarь qart. 45. Tastai-mьqtь degendj ekjncj sözven aitqanda. 47. Aqac. 50. Qalaq. 51. Tөrtjр. 52. Duman. 55. Çina degende aitasyz.

II. KÖLDENEN

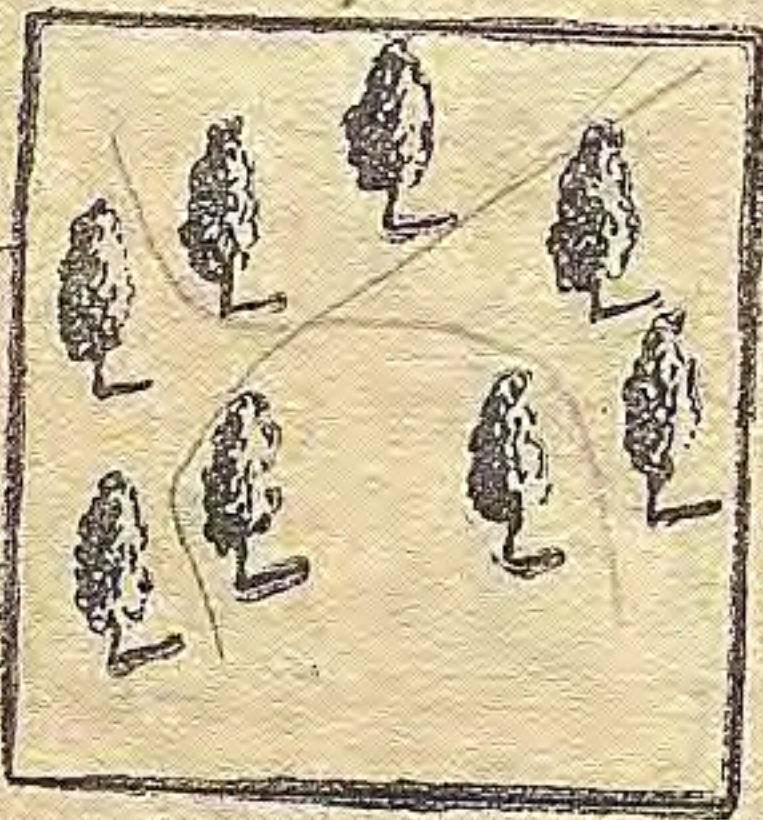
2. Cесе. 4. Carla. 6. Ыq, pана. 7. Aң. 9. Dүгьs emes degen söz. 10. Kјckene adam. 11. Dala xaiuanь. 13. Zatty tysj. 14. Çinaqtau. 16. Qonytanqan aul. 19. Qianqь. 24. Çinalar, degen sözge iіqas. 26. Qьrau. 27. Çazyloqan qarqaz. 28. Çамь. 29. Qadam atta degendj ekjncj sözven. 31. Özennjң atь. 33. Qora. 37. Mezgl. 38. Berjk. 39. Dala. 41. Ças mal. 46. Oina. 48. Sad. 49. San. 53. Taza, vytjn. 54. Kөnjldj çyz.

Krosswordtь çazojan:

Çūmac.

ÇŪMBAQ SURET

cutis (kјckene
paracuttь qoly-
stap vjr cettgj
lan sekjrjр tyse-
):
ysjр,

III

Mьna surettegj segjz aqactь kө-
tjр otьrsьz va?

Endj qolyңьzqa qarьndac aьp,
ekj sьzьq sьzьңьz. Esjnъzde volьsn,
sol ekj sьzьqren osь aqactardь ekj
ekjden tөrtke vөljnъz. Ekj aqacren
ycjncj, ne vasqa aqactar vjrjne
ekjncjsj qosьmatьn volьsn.

Mьnadai saqinanь qattь kordon
qarqazdan oьp (provka tьqьnnan)
ekj celek çasaңьz. Oпың ekeujn
vjrktjр çjрke vailaңьz.

Vailadьңьz va?

Endj, qattь kordonnan taqь da
vjr kјckental saqina oьp aьңьzda,
mьna surettj çasap sьqarьңьz.

Ūsьp keljр qarqalar,
Qonyр edj vьtaqa,
Çetpei qaldь vjr oьp
Ūsьp kelgen qarqaca.
Qonyр edj ekjden
Artyq qaldь vjr vьtaq.
Vьtaq pesen, qarqa çanca,
Çūmbaqьmdь oіlan—tap.

M A Z M Ū N Ъ

	Betj.
Çaņa çurnal	1
Çамъл—Оръ валам	2
Savit Мйқанов—Çастъқ таңдаі тамаса	3
Petr Kapitsa—Ivanov çoldas	5
Qasen Seilxanov—Semjz fortvel	11
S. Marcak—Akula, giena çana çasqьt	14
A. Töken—Радионь aldьnda (çaņa çьlqa)	16
Qoc keldjnъz	17
Çūmac — Krossvord	20
Çūmваq suret	20

Çауартъ redaktör R. A m a n g e l d i n.

Texredaktor S'a'm'ato x i n.

Çауартъ korrektor Z. E s q a l i e v.

Өндjрjске 9/1-1939 çьль тапсылды, васпақа 19-II-39-ç. rüqsat берjldj. Kelemj — 2,5 печатни list. Qaçazдын formatъ 62 x 94¹/₈ Glavlito өkjij № 160. Tiraçъ 2.150 дана.

Qazpoligraffrestjн kjtaptar васпақанась. Zakaz № 239.

BAQIASЬ 50 TIJN.

Q L K Ç S O R T A L Ь Q K O M I T E T J N J N

P I O N E R

АТТЬ КӨРКЕМ ӘДЕБИЕТТІК ҚУР-
НАЛЫНА ҚЫСҚАСА АННАТАТСІА

„PIONER“ — мектеп балаларына ар-
налған көркем әдебиет журналы.

„PIONER“ журналында Қазақстан
жазусыларының қана классиктерден
аударылған өлең-әңгімелер басыр
тұрады.

„PIONER“ журналы әдебиетші бала-
ларына, қас ақын жазусыларға әдебиет-
тен консультатсия беріп тұрады.

„PIONER“ журналында әдемі су-
реттер баслады.

ҚАЗЫЛУ БАҚИАСЬ:

1 айға — 50 тижн
3 „ 1 с. 50 „
6 „ 3 „ — „
12 „ 6 „ — „

„PIONER“ журналы 1939-жылдың
1-январынан бастап сыйа бастады,
„Pioner“ журналы айына бір рет, қа-
зақ тілінде сыйады. Журналдың жеке
нөмірі 50 тижн.

„Союзпечать“ варлығ вәлжмдерінде, kioskalarында, өкјлдерінде, варлығ роцталарда,
sondai-aq қат тасуылар арқылы

Қ А З Ы Л У Қ А В О Л А Д Ы

Qazaqstan LKÇS Ortalyq komitetjnjn komsomol vaspasь.